

İçindekiler

Düşünce

- 3 *Li-derkenar: İsa'ya benzer olmak için daha mı karamsar olalım?*
CHUCK FAROE

Kitap

- 5 *Yuhanna 1'de Söz (Logos) Kavramı*
BURÇİN TIKIROĞLU

Tarih

- 10 *Tanrı'nın Benzerliği Fikrine Dönüş*
JENS ZIMMERMANN

Hizmet

- 15 *Yüreğin Putları 1. Bölüm: Kutsal Kitap Temeli ve Tanımlamaları*
LINDA S. PARKER
- 18 *İyi Bir Kutsal Kitap Öğretmeninin Yedi Özelliği*
DOUG EATON
- 21 *Anlatı Eleştirisiyle İlgili Bir Örnek*
CHUCK FAROE

Kaynak

- 22 *Tanrı'ya Yaraşır Tutumla Fikir Ayrılığı Yaşamak*
KEN VE RHONDA WIEST

Giriş

Künye

e-manet

Dergi Sahibi

Anadolu Hristiyan Topluluğu Derneği

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Muammer KARAKAYA

Üslupçu

Neslihan ORANCI

Tasarım

Aslan TANRIVERDİ

Dizgi ve Dağıtım

Joshua M. WIBBERLEY

Son Kontrol

Joshua M. WIBBERLEY

Yazı Kurulu

Joshua M. WIBBERLEY

Sarah WIBBERLEY

Ken WIEST

Rhonda WIEST

Yazışma adresi

AHT

Cumhuriyet Mah. Millet Cad.

Ünlü Apt. 39/11

Melikgazi

38110 KAYSERİ, TÜRKİYE

İnternet

<https://www.e-manetdergi.org>

e-Posta

iletisim@e-manetdergi.org

Hakkımızda

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. **e-manet**’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine veya [Facebook](#)’taki [okuyucu grubumuz aracılığıyla](#) iletebilirsiniz.

Çevirmeni belirlenmemiş makaleler Türkçe olarak yazılmıştır.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

Telif Hakları

e-manet’te yayımlanan makalelerin ve karikatürlerin telif hakları, yazarlarına veya onları ilk yayımlayan kurum veya yayınevine aittir. Mesih imanlıları olarak telif hakları yasasını ihlâl etmek istemeyiz. **e-manet** kurulunun aldığı yayın izinleri, makalelerin ve karikatürlerin başka yerlerde (web siteleri dahil), yayımlanmasını kapsamayabilir. İzin nereden alınması gerektiğini öğrenmek için bize yazikurulu@e-manetdergi.org e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.

Li-derkenar

İsa'ya benzer olmak için daha mı karamsar olalım?

▼ *Chuck Faroe*

Hayal ettiğimiz ilişkiler nasıl? Kardeşlerden neler bekleriz?
Bir soru daha: İnsanlar ve ilişkiler neden bizi bu kadar sık hayal kırıklığına uğratar?

Zülfü Livaneli'nin seneler önce okuduğum "İnsancıklar" başlıklı bir yazısı hep aklımın bir köşesinde kaldı, unutamadım. Yakın bir dostu Livaneli'ye, "Senin en büyük hatan insanlara fazla güvenmen" der. Livaneli bu konuşma esnasında yaşadıklarını şöyle aktarır:

İnsanoğluna güvenmeyi öğreten onca kitabın gelmiş geçmiş büyük yazarları, şairleri üşüşüyordu kafama.

Homeros'tan Cervantes'e, Yunus Emre'den Şeyh Galib'e uzanan yüzlerce yazar; "Hadi cevap ver şu inançsızca" diyordu. "İnsanoğlunun yüreği iyidir. Her insan içinde bir cevher taşır!"

Ben de bunları söylüyordum.

Acı acı gülüyordu.

"O kadar büyütme" diyordu "İnsan dediğin öyle ideallerden falan oluşmaz. Hırs, başarı arzusu, para kazanma hırsı, cinsel tutku, kıskançlık, başkalarını ezme duygusu... İşte insan budur. Ve amacına kavuşmak için de her türlü aşağılık numarayı çevirir."

"Buna inanırsam yaşamam güçleşir" diye cevaplıyordum onu. "Neye inanıp, neye güvenerek yaşayacağız o zaman? Bu dünyada dostluk yok mu? Sevgi, fedakârlık duygusu, merhamet, dayanışma bir hayal mi sence?"¹

Homeros, Cervantes, Yunus Emre ve Şeyh Galib şöyle dursun, Rab İsa Mesih içimizdeki cevher, yürek hakkında ne diyor? İsa diyor ki, "İnsanı kirleten, insanın içinden çıkmadır. Çünkü kötü düşünceler, fuhuş, hırsızlık, cinayet, zina, açgözlülük, kötülük, hile, sefahat, kıskançlık, iftira, kibir ve akılsızlık içten, *insanın yüreğinden kaynaklanır* (Markos 7:21-23; vurgu eklenmiştir).

İsa, Livaneli'nin arkadaşı gibi, insan konusunda çok mu karamsar?

İsa'nın şu sözünden yola çıkarak mealen, alınganlık, rekabet, kırılmalar, küsmeler, bozuşmalar, şiddetli (ve ılımlı) geçimsizlikler, dedikodular, vefasızlıklar, bencillikler vs. içimizden, yüreklerimizden kaynaklanarak ilişkilerimizi kirletir diyebiliriz herhalde.

Zülfü Livaneli

Kaynak: <https://www.armanayse.com/zulfu-livaneli-2/>

Yukarıda Livaneli "cevher" kelimesini insandaki iyi huylu tabiatı kastetmek için kullanmıştır. Aynı zamanda cevher değişmezliği çağrıştırır. Sözelimi elmas aşırı sert, neredeyse kırılmazdır. Oysa bizim cevherimizi günah kırmıştır. Tanrı'ya benzer olarak yaratıldık. Ama Tanrı'ya isyan ederek günahkâr olduk. Bu iki "büyük patlama"nın yankıları hayatlarımızda sürekli duyulur. Böylece insanlar şaşılacak şekilde hem adeta tanrısal iyilikleri hem de şeytani kötülükleri sergileyebiliyor.

Tabii ki, Mesih'te olduğumuz için artık doğal insanlar değiliz, yeni yaratık olduk. Günaha köle değiliz. Tanrı katında aklандık ve kutsal kıldık. Somut durumlarda da günbegün fiilen kutsallaştırılıyor. Mesih tekrar geldiğinde de yüceliğe kavuşacağız: Mesih'inki gibi ölmez, yorulmaz, günah işlemez ruhsal bedenlerimiz olacaktır.

Teolojik olarak durum net ve sevindiricidir. Günlük hayatta yaşanan durumlarsa daha giriftir! Mesih tekrar gelinceye dek, "zavallı" bedenlerimizde yaşarken, hâlen, ne yazık ki, günah işleyebiliriz. O zaman kardeşlere karşı nasıl beklentiler beslemeliyiz?

Livaneli anılan yazısında, yıllarca ilişkilerde hayal kırıklığına uğradığını itiraf ederek şöyle diyor: "Eski dostlarımdan çoğundan ağır darbeler yedim." Ama Livaneli yine de insanların – "insancıkların" – özlerinde iyi olmadığına inanmaya bir türlü razı olamamış. Diyor ki, "İnsanlara güvenmeyip, kuşkulu, kapalı, acılaştırmış birisi olarak yaşamaktansa, yüreğimi açıp üst üste kazık yemeyi tercih ediyorum."

Livaneli ilişkisel bir hayalperesttir, desek yeridir!

Peki, "karamsar" Rabbimiz İsa, halkının ilişkileri hakkında nasıl beklentiler besler? İsa'nın şu buyruğu bize bu konuda bir fikir verebilir: "Kardeşiniz günah işlerse, onu azarlayın; tövbe ederse, bağışlayın. Günde yedi kez size karşı günah işler ve yedi kez size gelip, 'Tövbe ediyorum' derse, onu bağışlayın" (Luka 17:3-4).

Böyle bir beklenti hoşumuza gitmeyebilir. İsa'nın buyurduğu davranışlar kültürümüze aykırı olabilir, bize imkânsız gelebilir. Ama İsa burada karamsar değil, gerçekçidir.

Kilisede ilişkisel hayalperestlik yerini gerçekçi kutsallığa bırakmalıdır. Aksi takdirde efendimiz İsa'yı gerektiği gibi ne yüceltiriz ne de dünyaya gösteririz.

Kutsal Ruh'un kudretine inandığım için, bu konuda karamsar değil, iyimserim! **e**

Sonnotlar

¹ Zülfü Livaneli, "İnsancıklar", *Milliyet*, 09.03.1998, < <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/insanciklar-5367061> > (12.11.2021 tarihinde erişildi).

"İnsan yüreğinin yalnızca iki duruşu vardır: Ya Tanrı'ya yönelmiştir veya Tanrı'ya sırt çevirmiştir. Kutsal Kitap'ta bu duruşlar, kutsallaşma ve putperestlik olarak adlandırılır."

Jeffrey Boyd

Yuhanna 1'de Söz (*Logos*) Kavramı

■ *Burçin Tıkıroğlu*

■ N.N.

Yeni Antlaşma'nın tarih boyunca sonu gelmeyen argümanlara neden olan pasajlarından biri Yuhanna 1:1-5'tir. Birçok araştırmacı için, Yuhanna'nın İsa'dan söz ettiği bellidir. Yuhanna O'nun kimliğini, kişiliğini ve Üçlülük'teki yerini açıklar. Bu tartışmaların ve teolojik anlaşmazlıkların merkezinde özellikle Yuhanna'nın söz (*logos*) kelimesini kullanması vardır. Yuhanna neden söz kelimesini kullanmıştı? Neye gönderme yapıyordu? Yuhanna'nın 1:1'de söz kelimesini kullanmasının kökeniyle ilgili bir tartışma vardır. Bazıları Yuhanna'nın Helenistik kullanıma, bazıları İbranice kullanıma gönderme yaptığını, bazıları da Yuhanna'nın niyetinin bu ikisini bir araya getirmek olduğunu öne sürerler. Yuhanna söz kelimesini Grekçe bağlamda mı, yoksa İbranice bağlamda mı kullandı? Yunan felsefesinde ya da Eski Antlaşma'da sözün (ya da sözle eş anlamlı kelimelerin) farklı anlamları vardı. Kanıtların ışığında, Yuhanna'nın, Tanrı'yı Üçlülük'ün Tanrısı ve İsa Mesih'i Üçlülük'ün bir üyesi olarak tanımlarken kendi bağlamını yarattığı öne sürülebilir.

Grekçe *logos* kelimesi genellikle "söz", "konuşma", "açıklama", "öykü" ya da "mesaj" olarak çevrilir. Ancak Yuhanna bu Müjde'de *logos* kelimesini alışıldık anlamında kullanmıyordu. *Logos* kelimesini, İsa'nın yaratılıştan önce de var olduğunu belirtmek amacıyla İsa için kullanıyordu. Terim Yunanların mantıklı, her şeye gücü yeten ilke anlayışı kadar İbranilerin kişi olarak aşkın varlık anlayışına da göndermeyi.¹

"Logos terimi Yunanların mantıklı, her şeye gücü yeten ilke anlayışı kadar İbranilerin kişi olarak aşkın varlık anlayışına da göndermeyi."

Antik Yunan Felsefesinde Logos

Bu kelimeyi Yunan filozofları İ.Ö. 500 civarında maddi dünyaya şekil ya da hayat veren güce gönderme olarak Herakleitos'la birlikte kullanmaya başladılar. *Logos* kelimesinin bu Platoncu ya da Yeni Platoncu kullanımını Herakleitos, Platon, Aristoteles, Stoacılar ve Filon uygulamaya geçirdi. Evreni biçimlendirip yöneten, kişiler üstü akıl ilkesiydi *logos*.²

Herakleitos *logos* kelimesini genellikle oran anlamında kullanıyordu. Bu anlamda, kelime evrensel düzen ilkesine de göndermeyi. Evrende oluşumların oransal düzeni, altta yatan düzen ilkesini sağlıyordu. Evrenin kozmos olmasının nedeni buydu. Yoksa fenomenler dünyası kaos olurdu. Bu evrensel akıl, evrensel yasa uyarınca evrende değişimi yönetiyordu. İçkin bir ilkeydi bu. İnsanın akıllı biraz *logostu* ve bilge adam evrensel *akılla*, yani *logosla* uyum içinde yaşamayı öğrenmeliydi. *Logosa* başkaldırmak yararsızdır, *logosun* her şeyi yöneten yasasına uyulmalıdır.³ Ancak bu ilke maddeye dayanıyordu. *Arkhe*, yani dünyada ilk ilke ateşti ve *logos* ilk ateşle beraber vardı.⁴

Platon *logos* kelimesini genellikle mantıklı söylem anlamında kullanıyordu. Düşünme ile mantıklı söylem (*logos*) hemen hemen aynıydı. Zihnin içe dönük diyaloguydu, gerçek dünyaya, yani idealar dünyasına dair doğru bilgiye ulaşmanın tek yolu.

Aristoteles *logos* kelimesini hem oran hem mantıklı olma anlamında kullanıyordu. İnsanlarla hayvanlar arasındaki farkın akıl (*logos*) olduğunu öne sürüyordu. Onun etiğinin de temeli buydu. Ahlaklı bir hayat sürdürmek için doğru aklın izinden gidilmeliydi.

Logos Stoacılar için de yine kozmik bir öğeydi. Stoacıların felsefesinde *logos*, evreni yöneten, kişiler üstü *akıl* ilkesi demektir.⁵ Edilgen öge olan maddeye hükmeden evrenin etkin öğesiydi. Ancak yine de evrenin doğasında bulunan maddi bir ilkeydi. O iki ögenin (ateş ile havanın) karışımıydı, oysa edilgen öge diğer iki ögenin (su ile toprağın) karışımıydı. Muhakeme sahibi tek varlık olan insan *logosun* bir parçasıydı. Ayrıca *logos* insan etiğinin merkezindeydi. İnsanın mantığıyla tutkuları her zaman çekişme hâlindeydi. *Logos* mutluluğun anahtarıydı. Çünkü evrene uygun yaşamak insanın hayatına uyum getirirdi.

Filon İbrani imanını ile Yunan felsefesini birleştirdi. Platoncu Yahudi bir filozof olan Filon iki ayrı dünya bulunduğunu öne sürdü; idealar dünyası ve fenomenler dünyası. İdealar dünyası Tanrı'nın, ölümsüzlüğün, mükemmelliğin dünyasıydı. Öte yandan, fenomenler dünyası maddi, ölümlü ve kusurlu dünyaydı. İkincisi birincinin suretiydi. Gnostiklerden ve stoacılarından farklı olarak Filon maddi dünyayı eleştirmedi. Akıl ile *söz* (*logos*) özdeşleştirdi ve *sözün* evrenin yaratıldığı araç olduğunu öne sürdü. Ancak onun *logosu* Tanrı'dan farklıydı. Boyun eğdirilmiş bir ara varlıktı. Tanrı kendisini *logosla* ifade ediyor, onun aracılığıyla edimde bulunuyordu. O, ya Tanrı'nın maddeyi yarattığı söz ya da ideal ile fenomenlerin arasında bir aracıydı.⁶ *Logos* Üçlübirliğin ikinci kişisi değildi, Üçlübirlik doktrininden çok Yeni Platonculuk ilişkiliydi.⁷

“Eski Antlaşma’da *logos* Tanrı Sözü’ne göndermedir ve adeta kişisel bir varlıktır.”

Eski Antlaşmada Söz

Logos Yahudi dünyasında da bir kavrama gönderme yapar. İbranice metinlerde Tanrı'nın, bir tür fiziksel nitelik sergileyen sözüyle karşılaşmak olağandışı değildir. Eski Antlaşma’da *logos* Tanrı Sözü’ne göndermedir ve adeta kişisel bir varlıktır (örn. Mez. 33:6; 107:20; 147:15,18; Yşa. 55:10-11). Yeşaya Tanrı Sözü’nün gökten indiğini ve işini bitirdikten sonra göğe döndüğünü anlatır. Yuhanna Tanrı Sözü’nü kişisel terimlerle açıklamaz ama Tanrı Sözü’nün gerçek bir kişi, yani İsa Mesih olduğunu anlatır.⁸

Septuaginta’da *logos*, *emer*, *milla* ve *dabar* gibi birtakım İbranice kelimelerin çevirisinde kullanılmıştır. *Dabar*, *logos* olarak en sık çevrilen kelimedir. *Rhema* diye de çevrilmiştir, bu da “söz” anlamına gelen başka bir Grekçe kelimedir. Tevrat’ta çoğunlukla *rhema* diye çevrilirken peygamberlik ve bilgelik edebiyatının büyük bölümünde *logos* kelimesini okuduğumuzu görmek ilginçtir. Belki bu değişikliğin nedeni kitapların farklı türlerde olmasıdır. Grek dilinde *logos* kehanete ya da özdeyişe *rhema*’dan daha çok gönderme yapar. Kehanetin ve özdeyişin anlamına daha yakın bir kelime kullanmak düpedüz daha mantıklıydı.⁹

Bazı araştırmacılar Yuhanna’nın *logos* kelimesini Tevrat’tan söz etmek üzere kullandığını düşünürler; Eski Antlaşma’nın başka pek çok pasajında olduğu gibi. Yeşaya 28:13’te de Tevrat’a Tanrı Sözü denir. Daha sonraki yüzyıllarda Tanrı Sözü yaratılıştan önce var olan ender birkaç şeyden biri olarak anlatılır.¹⁰

Başka bir olasılık, Yuhanna Eski Antlaşma'da Özdeyişler 8 ya da Eyüp 28'deki gibi *bilgeliğe* gönderme yapmış olmasıdır. Eski Antlaşma'da bilgeliğin aynı şekilde kişileştirilmesini görürüz. Bilgelikten canlı bir kişi olarak söz edilir. Özdeyişler 8'de yazar bilgelikten gerçek bir kişi gibi söz eder. Özellikle Yuhanna 1:1-5 ile Özdeyişler 8:22-23 arasında büyük bir benzerlik vardır. Yuhanna 1:1-5'te Söz'ün önceden var olması gibi, bu pasajda Süleyman da bilgeliğin önceden var olduğunu belirtir. Aynı pasajda 30. ayette bilgeliğin yaratılıştaki yer alan baş mimar olarak Tanrı'yla beraber olduğunu okuruz. Her halükârda Söz ile bilgeliğin aynı olamayacağına inanmak için bazı nedenler vardır. Her şeyden önce bilgeliği Tanrı yaratmıştır; öte yandan Söz "Tanrı'yla birlikteydi ve Söz Tanrı'ydı", dolayısıyla asla yaratılmamıştır. Bu nedenle, Yuhanna'nın Müjdesi'ndeki Söz ile Eski Antlaşma'nın Özdeyişler kitabındaki bilgelik aynı olamaz. Bilgelik Tanrı'yla birlikte olabilir ama asla Tanrı değildir.¹¹

Son olasılık, Söz'ün İbranice *dabar* YHWH kelimesinin benzeri olmasıdır. *Logos* gibi *dabar* da kelime, şey, konu, konuşma, neden, vaat ya da plan diye çevrilebilir. Eski Antlaşma'da Tanrı Sözü insanlara birçok kez ulaşır, hatta bazı örneklerde kişi olarak gelir (Mez. 107:20). Bu nedenle Yuhanna İsa'nın beden almış hakiki insan hakiki Tanrı olduğunu ve kimliğini açıklamak için *dabar* kelimesini böyle kullanır.¹²

Dilsel Analiz

Yuhanna Söz'ün Tanrı'yla birlikte olduğunu öne sürer. "Pros (ile) ilgeci bir yere ya da beraberliğe, aynı zamanda eğilim ve yönelime de işaret eder."¹³ Söz ile Tanrı arasında yalnızca birlikte var olmaktan daha fazlası vardır. Her birinin arasında etken bir ilişki vardır. Haliyle, *pros* aralarındaki farka da gönderme yapar. Birebir aynı varlık olsalardı birlikte oldukları söylenemezdi.

Theos (Tanrı) hem Yuhanna 1:1'de hem de Yaratılış 1:1'de görülür. Aynı zamanda, Yunan dünyasının yüzlerce tanrısı için de kullanılır. Hristiyanlık tarihinde bunun İsa'nın Tanrı olduğu anlamına değil, İsa'nın diğer tanrılar arasında (bir) tanrı olduğu anlamına geldiğini iddia eden bir grup insan her zaman olmuştur. Ayetin ikinci bölümünde *theos* kelimesinin önünde tanım edatı bulunmaması nedeniyle bu argümanı öne sürerler. Birinci *theosun* önünde belirli tanım edatı vardır ama ikinci *theosun* önünde yoktur. Bu nedenle, onların anlayışında, bu ikinci *theos* "bir tanrı", birincisiyse Tanrı diye çevrilmelidir. Ancak bu açıklama birçok nedenle olasıdır.

Birincisi, Yuhanna tektanrı bir Yahudi'ydi; çoktanrı inanca sahip değildi. İkincisi, şayet ikinci *theosun* önce belirli tanım edatı kullansaydı, bu Tanrı ile Söz arasındaki ayrımı yok ederdi. Oysa Yuhanna'nın amacı bu ikisinin hem aynı hem de farklı olduklarını vurgulamaktı. "Üçüncüsü, Grekçe sözdiziminde çekimli fiilden önce gelen belirli yalın yüklem tanın edatı almaması olağan bir durumdur." Dolayısıyla, ikinci *theosun* önce belirli tanım edatı bulunmasa da, bu *theosun* belirsiz olduğu anlamına gelmez. Aslında, Yuhanna O'nun sadece tanrısal bir varlık olduğuna gönderme yapmak isteseydi, (bir) tanrı için mükemmel bir kelime vardı. O da *theiostu*.¹⁴ Ne var ki Yuhanna'nın niyeti İsa'yı tanrısal bir varlık ya da (bir) tanrı değil, Tanrı olarak tasvir etmektir.

"Yuhanna İsa'nın beden almış hakiki insan hakiki Tanrı olduğunu ve kimliğini açıklamak için *dabar* kelimesini böyle kullanır."

Yuhanna 1:1-5'in Açıklaması

Başlangıçta Söz vardı. Söz Tanrı'yla birlikteydi ve Söz Tanrı'ydı. Başlangıçta O, Tanrı'yla birlikteydi. Her şey O'nun aracılığıyla var oldu, var olan hiçbir şey O'nsuz olmadı. Yaşam O'ndaydı ve yaşam insanların ışığıydı. Işık karanlıkta parlar. Karanlık onu alt edemedi.

“Başlangıçta Söz vardı”

Bir İbrani'nin bu sözleri duyduğunda hemen Yaratılış 1:1'i düşünmesi şaşırtıcı olmaz. Yuhanna daha sonra 3. ayette yaratılıştan söz ettiğinde bu gönderme önem kazanır.¹⁵ Hem Yaratılış'ta hem burada başlangıç her şeyin başlangıcıdır. Başlangıcın Grekçe karşılığı *arkhedir* ve köken demektir. Dolayısıyla *logos arkhedir* ve 3. ayette *logos* her şeyin yaratıcısıdır.¹⁶ Aynı zamanda Yuhanna yaratılış zamanının ötesine gider, bu olaydan önceki zamandan söz eder. Bu ifadede *Logos'un* varoluşunun başlangıcı vurgulanmaz, O'nun varoluşunun zamandan bağımsızlığı vurgulanır.

“Söz Tanrı'yla birlikteydi”

Bu ifadenin iki anlamı olabilir. Tıpkı Özdeyişler 8:27-39'da yaratılış zamanında bilgelik Tanrı'yla birlikteydi dendiği gibi, düpedüz Söz Tanrı'yla birlikteydi anlamına gelebilir. Öte yandan, Tanrı ile Söz'ün yakın bir ilişkisi vardı ve Söz yüzünü Tanrı'ya dönmüştü anlamına da gelebilir.¹⁷ Grekçenin Koine lehçesinde ismin “-i” hâlindeki “doğru”yla birlikte *pros* ilgeci, “ile, yakın, yanında” anlamına gelen ismin “-e” hâliyle birlikte *para* ilgecinin karşılığı olabilir. Özdeyişler 30'da bilgelğin Tanrı'yla ilişkisini açıklamak için bundan yararlanır.¹⁸ İsmi “-i” hâliyle birlikte *prosu* kullanmak Söz ile Tanrı'nın yakın, yüz yüze bir ilişkisi olduğunu ima eder.¹⁹ İsa için Söz kelimesini kullanmanın önemli başka bir iması Tanrı'nın İsa

“İsa için Söz kelimesini kullanmanın önemli başka bir iması Tanrı'nın İsa aracılığıyla iletişim kurduğunu göstermesidir.”

aracılığıyla iletişim kurduğunu göstermesidir.²⁰

“Söz Tanrı'ydı”

Bu ifadede Yuhanna'nın, Tanrı'nın Mesih doktrinini iletmek için bilgelik pasajlarından yararlandığını söylemek besbelli yetersizdir. Yuhanna O'nun Tanrı olduğunu onaylarken, Bilgelğin Tanrı olduğu asla öne sürülmemiştir.²¹ Yasanın Tekrarı 6:4'te, “Dinle, ey İsrail! Tanrımız RAB tek RAB'dir” sözlerini okuruz. Yuhanna ise Müjdesi'nin en başında Tanrı'nın çoğul olduğunu öne sürer. Ancak Yaratılış 1:1'de ifade edilen bir çoğulluk daha vardır. “Başlangıçta Tanrı [*Elohim*, çoğul isim] yeri ve göğü yarattı [tekil fiil]”. Eski Antlaşma'da *Elohim'in*, ardından da tekil fiilin kullanıldığı görülür. Başka bir deyişle, Üçlülük fikri Eski Antlaşma'ya yerleşmiştir.²²

Söz ve Yaratılış

Bazıları *ginestai* kelimesinin de “meydana gelmek” ya da “olagelmek” anlamına geldiğini öne sürer. Ancak Yaratılış 1:1'e önceki ima bağlamında ve İsa'nın yaratılıştaki rolüyle ilgili diğer Kutsal Yazıların ışığında, doğru çevirinin “var olmak” olduğu besbellidir.²³ Bu öğretiyi Koloseliler 1:16-17 ve İbraniler 1:2'de de görülebilir. Bu pasajlarda aynı şekilde her şeyin İsa aracılığıyla yaratıldığını okuruz.

Yaşam ve Işık Olarak Söz

Yuhanna yaşam ile ışığı özdeşleştirir, nihayetinde hem yaşam hem de ışık bizzat İsa'dır. Yuhanna'nın Müjdesi'nde yaşam ve ışık salt birer soyutlama değildir. Yuhanna 11:25'te İsa'yı *yaşam* olarak resmeder, İsa Lazar'ı diriltir ve 9:5-7. ayetlerde *ışık* kör gözlere ışık verir.²⁴ Keza ışık ile karanlık arasındaki zıtlık, karanlığın yeryüzünü örttüğü Yaratılış 1:1'de yansıtılır. Tanrı ışığı yarattı, karanlık ortadan kalktı. Aynı şekilde Yuhanna *ışığın* beden almış Söz olarak dünyaya geldiğini de belirtir. Yahudiler O'nu (ışığı) anlayamadılar. Işık Yahudilerin karanlığına girdi, karanlık bunu anlamadı (*katelaben*).²⁵ *Katelaben* kelimesi "üstesinden gelme" diye de çevrilebilir.

Sonuç

Yuhanna'nın Müjdesinin başlangıcının anlamıyla ilgili olarak birçok tartışma süregelmiştir. Hristiyan araştırmacılarla diğer araştırmacılar özellikle *logos* kelimesinin anlamıyla ilgili spekülasyonlarda bulunmuşlardır. Pek çok Kutsal Kitap araştırmacısı için *Logos*'un, yani İsa'nın, Üçlülüğün ikinci kişisi olduğu besbellidir. Yuhanna, İsa'ya *Logos* göndermesi yaparak O'nun kimliğini, kişiliğini ve Üçlülüğün teki yerini açıklar. Yuhanna *Logos* kelimesini seçmiştir, çünkü hem Yahudi özgeçmişe hem de Helenistik özgeçmişe sahip iki halkın açıkça anlayabileceği şekilde Müjde'yi paylaşmak istemiştir. *Logos*'u hem Grekçe hem de İbranice bağlamında kullanmıştır. Yuhanna Tanrı'yı Üçlülüğün Tanrısı, İsa Mesih'i Üçlülüğün ikinci kişisi olarak anlatarak *Logos*'a kendi bağlamını yaratmıştır. **e**

Sonnotlar

¹ W. Harold Mare, *New Testament Background Commentary* (Ross-shire, İskoçya: Christian Focus Publications, 2004), s. 118, 119.

² D.H. Johnson, "Logos", *Dictionary of Jesus and the Gospels*, 1. Basım, dü. Joel B. Green ve Scot McKnight (Downers Grove, Illinois: IVP, 1992), s. 481-484.

³ Frederick Copleston, *A History of Philosophy*, 1. Cilt (New York: Image Books, 1946), s. 43.

⁴ A.g.e., s. 502.

⁵ Andreas J. Köstenberger, *John* (Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2004), s. 26.

⁶ Johnson, "Logos".

⁷ Copleston, s. 460.

⁸ Clinton E. Arnold, ed., *Zondervan Illustrated Bible Backgrounds Commentary Volume 2* (Grand Rapids: Zondervan, 2002), s. 5.

⁹ Thomas H. Tobin, "Logos", *The Anchor Bible Dictionary*, 4. Cilt, 1. basım., dü. David Noel Freedman ve diğerleri (New York: Doubleday, 1992), s.348-356

¹⁰ Johnson, "Logos".

¹¹ Köstenberger, s. 26.

¹² Johnson, "Logos".

¹³ Köstenberger, s. 27.

¹⁴ A.g.e.

¹⁵ A.g.e.

¹⁶ D. A. Carson, *The Gospel According to John* (Grand Rapids Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company, 1991), s. 114.

¹⁷ Colin G. Kruse, *John* (Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company, 2003), s. 62.

¹⁸ Andrew T. Lincoln, *The Gospel According to Saint John* (Peabody, Massachusetts: Hendrickson Publishers, 2005), s. 97.

¹⁹ Elmer Towns, *The Gospel of John* (Chattanooga, Tennessee: AMG Publishers, 2002), s. 2.

²⁰ Neyrey Jerome H, *The Gospel of John* (New York: Cambridge University Press, 2007), s. 39.

²¹ Craig S. Keener, *The Gospel of John*, 1. Cilt (Peabody, Massachusetts: Hendrickson Publishers, 2003), s. 370.

²² John Phillips, *Exploring the Gospel of John* (Grand Rapids, Michigan: Kregel Publications, 1989), s. 16.

²³ Lincoln, s. 99.

²⁴ Keener, s. 371.

²⁵ Kruse, s. 63.

Tanrı'nın Benzerliği Fikrine Dönüş

▼ *Jens Zimmermann*

☞ *G.D.*

Bir dönem hayal edin, yüksek öğrenim, gelir seviyesinde bir sıçrama tahtası olarak değil, karakter oluşturmak için amaçlanan bir dönemi hayal edin. Bir dönem hayal edin, üniversite öğrencileri –bugünlerde pek çok kişinin savunduğu– politik haklılık ve kimlik politikaları yerine gerçeğin peşinden gitsinler. Üniversite eğitimi idealimizin ortaya çıktığı Orta Çağ yılları işte böyle bir dönemdi.

Orta Çağ öğrenimini sıklıkla skolastik felsefeyle, skolastik felsefe de soyut, muğlak sorulara takıntılı dar görüşlü teolojik köktendincilerle ilişkilendiririz. Ancak bu varsayım temelde yanlıştır. Orta Çağ üniversiteleri, öğrencileri hem entelektüel becerilerde hem de erdemde biçimlendirmeye adanmışlardı. Sosyal bilimlerde geniş ölçekli eğitimden yana olmuş, insanın bir bütün halinde gelişimini sağlayacak inanç ve akıl birliğini desteklemişlerdi. Onlara göre eğitim, Mesih benzerliğine dönüştürmekti.

“Kilise ataları açısından ‘hümanizm’ Hristiyanların ilgilendiği bir meseleydi ve insanın İsa'nın bizim için yaptıkları ışığında gelişimini amaçlıyordu.”

Bu üniversiteler, modern üniversitelerde varlığını sürdüren pek çok yapıyı –amfi salonlarında ders işlemekten alaylı mektepli çatışmasına ve akademik cübbe giyilmesine kadar– icat etmiş olsalar da bu Mesih'e dönüştürülme fikrini onlar oluşturmadılar. Fikir doğal süreçle ilk kiliselerden ve onların Hristiyan hümanizmi denen konuyu vurgulamalarından oluşmuştur. Günümüzde yaygın kullanılan anlamıyla “hümanizm” kelimesi Tanrı'yı reddeden düşünürleri akla getirirse de,

kilise ataları açısından “hümanizm” *Hristiyanların* ilgilendiği bir meseleydi ve insanın İsa'nın bizim için yaptıkları ışığında gelişimini amaçlıyordu.

İsa'nın Benzerliği

Elçi Pavlus kiliselere yazdığı mektuplarda bu kavramı somutlaştırdı. Pavlus için Hristiyanlık “Oğul'un benzerliğine dönüşmek” ti: “Oğul'nun benzerliğine (*eikonos*) dönüştürmek üzere önceden belirledi. Öyle ki, Oğul birçok kardeş arasında ilk doğan olsun.” (Rom 8:29). “Göksel olana benzemek (*eikona*)” (1Ko. 15:49) üzere dönüşüm yaşamak Hristiyan yaşamını yönlendirir ve Hristiyan'ın nihai amacını yerine getirir. “Her şey yeni olmuş” bu “göksel olan” (2Ko. 5:17), bizzat kendi içinde herhangi bir etnik, ulusal ve hatta cinsiyet ayrımını aşan “yeni bir insan” yaratmıştır.

Pavlus, Hristiyanları “bu yeni yaratılışı giyinmeye” teşvik etti (Ef. 4:24). Pavlus'a göre Tanrı insanlığı Mesih'in beden alması aracılığıyla yetkinleştirdi ve yaratılışını kendisi ile paydaşlık içinde kalarak bu yetkinliğe ortak olmaya davet etti.

Elçilerin izinden giden ilk Hristiyan ilahiyatçılar Pavlus'un hümanist müjdesine sadakatle sahip çıkıp açmaya devam ettiler. Tüm yaratılışın Mesih'te Tanrı'yla barıştığını ve yenildiğini savundular. Kilise atalarından Lyonlu İrenaeus (İ.S. 130–202), insanlığın Mesih'te "tekrardan bir araya getirilmesini" duyurmasıyla bilinir. İsa'nın ölümü ve dirilişi aracılığıyla, insanlığın tümünden ele alındığını ve amaçlanan nihai biçime doğru etkinleştirildiğini savunmuştur.

Kilise ataları Mesih'in beden almasında hem Hristiyan yaşamının amacını hem de oraya giden yolu gördüler. Onlara göre iyi haber ve Hristiyanlığın bütün amacı, Tanrı'nın insanlığının içinde yer alıp Mesih'in benzerliğinde yeniden şekillendirilerek tam bir insan olmaktır.

İnanç, Akıl ve Kültür

Eğitime dair bu Hristiyan hümanist ideal ileride Orta Çağ üniversitelerini şekillendirecek iki önemli kanaati zaten içeriyordu: İlki, iman ile aklın bize gerçekliğe ve Tanrı yoluna uygun davranışa dair daha derin anlayış vermek üzere uyum içinde etkin olmasıydı. Mesih'e benzer olma hedefine, hikmetli olmak adına edinilmeye uğraşılmış irfan yoluyla ulaşılabilir. Bu nedenle, Mesih benzerliğine giden yol, "anlayış edinmeyi hedefleyen iman"dır, yani Tanrı'ya inanışın irfan aracılığıyla sistematik olarak açıklığa kavuşmasıdır. İlk kiliseler, mantıksal akıl yürütmek içten inanışın etkisini sulandırır gibilerinden, irfan, edinmeye gayret etmeyi sade inanca yönelik bir tehdit olarak görmedi. Aksine, bilgiyi, imanı pekiştirmeye yarayan önemli bir araç olarak görüyorlardı (Flp. 1:9; 1Pe. 3:15).

Hristiyan hümanist eğitiminin Orta Çağ dönemi üniversitelerine kadar kalıcılığını sürdürmüş ikinci kanaati, hiç çekinmeden felsefeyle, hatta pagan felsefesiyle uğraşmaya yol açan geniş gerçeklik görüşüdür. Mesih, her şeyin O'nun aracılığıyla var olduğu (Yu. 1:1) ve "her şeyin varlığını O'nda sürdürdüğü" (Kol. 1:17b) gerçekliğin merkezi, evrensel *Logos*'tur (Söz). Pavlus'un bizzat öğrettiği gibi, her gerçek, iyi ve saygıdeğer şey, Tanrı'nın gerçeğini yansıtabilir.

"İman ile aklın bize gerçekliğe ve Tanrı yoluna uygun davranışa dair daha derin anlayış vermek üzere uyum içinde etkindir."

Pavlus'un Grek filozoflarla sohbet ederken (Elç. 17:27-28'de olduğu gibi) pagan şairlerden alıntı yapmasından cesaret alan kilise ataları, Üçlülük veya Mesih'te insanın ve Tanrı'nın bir olması gibi Hristiyan sınırlarını izah etmek üzere Platoncu, Aristotelesçi ve Stoacı felsefeden rahatça yararlandılar.

Tanrı beden alarak kendini maddesel dünya ve toplumsal gerçeklikler aracılığıyla gösterdi. Kendini mekân, zaman ve kültüre maruz bırakarak inanç, akıl ve kültürün birlikte hareket ettiğini gösterdi.

Athanasios'un (İ.S. 296–373) *On the Incarnation* yazısında belirttiği gibi, Tanrı İsa'da "kendini duyularla algılanabilir nesne" haline getirdi ve bunun sonucunda "her şey Tanrı bilgisiyle doldu". İlk Hristiyan ilahiyatçılara göre "her şey", insanın durumuna dair doğru olan her anlayışı içeriyordu.

Bu nedenle, kendi dönemlerinin felsefi akımlarını bilen Hristiyan düşünürler, bu akımlar ile kendi inançları arasındaki kesin farklılıkları kabul ederken bile onlarda Tanrı'nın Mesih'teki vahyinin bir önceden göstergesi olduğunu kabul ettiler. Nitekim felsefe "bilgelik sevgisi" anlamına gelir. Mesih, Tanrı'nın dünyayı ayakta tutan bilgeliğini somutlaştırır (1Ko. 1:24);

İustinos Martyros (İ.S. 100–165) gibi ilk teologlar Hristiyanlığın “gerçek felsefe” olduğunu iddia ettiler.

Fakat ilk kiliseler felsefeyle saflık derecesinde fazlaca mı meşguldü? Dünya felsefeleri pak imana leke sürer mi? Bu ilk yüzyıllarda Tertullianus (İ.S. 155-225), ünlü sözünde pagan düşünce ile Hristiyanlığı senkretizm kokteyli haline getirip sunmayı net bir dille reddetmişti: “Kudüs’ün Atina’yla, kilisenin Düşünce Okulu’yla, Hristiyan’ın sapkınla ne işi olur?” Yine de Tertullian’ın ifadesi, ilk kiliselerde yaygın görülen Hristiyan Müjdesi’nin felsefeyle çarpıtılmasından kaçınma isteği anlamında anlaşılmalıdır.

“Mısırlıları Yağmalayın”

Daha sonra Adolf von Harnack (1851–1930) gibi on dokuzuncu yüzyıl Alman bilgileri tarafından ortaya atılan yanlış ama tekrar tekrar ortaya atılan bir söylentinin aksine, Hristiyanlığın ilk dönemlerde felsefeyle uğraşması Kutsal Kitap’a aykırı kategoriler oluşturmadı. Hristiyan inancının ilk savunucuları, Origenes’in “Mısırlıları yağmala” önerisine uyararak pagan felsefesinden Hristiyanlığı geliştirmeye yarayacak iyi her şeyi topladı. Ancak bu “yağma”, Orta Çağ eğitimini derinden şekillendirecek iki önemli kurala göre yapıldı.

İlk olarak, yağmanın gerçek bir hazine olması gerekiyordu; sadece Hristiyanlıkla zaten uyumlu olan felsefeler veya kültürel değerler, Hristiyan inancına hazırlık veya açıklama olarak

kullanmaya yarardı. Bu nedenle, Tanrı’ya asimilasyonu öğreten Platoncu felsefe, Hristiyan ilahiyatçıların ilk kabul ettikleri felsefelerden olmuştur.

İkincisi, pagan entelektüel hazineye el koymaya kritere bağlı bir mülk edinmeyi içeriyordu.

Origenes (İ.S. 184–253) Hristiyan geleneğiyle

bağdaşmayan her şeyi ayıklamaya gayret etti; onun tavsiyesine uyan, Orta Çağ düşünürü Thomas Aquinas (1225-1274) dahil olmak üzere, diğer Hristiyan ilahiyatçılar da böyle yaptılar.

Kilise ataları, Hristiyan inancını açıklarken felsefi dil kullanmanın yanı sıra, Grek Roma eğitim modellerini de benimsemiş ve değiştirmişlerdir. Antik Yunan’da gençlerin toplumda öncülük etmelerini hedefleyen eğitim retorik, dilbilgisi ve Homer’in şiiri gibi kültürel metinleri inceleme odaklıydı. Şiir ve edebiyat Grek eğitiminde o kadar öncelikliydi ki Grekçede eğitim anlamına gelen *paideia* bütün edebiyatı temsilen kullanılmaya başlanmıştı. Bu tür çalışmalar taçlanmış disiplini olan felsefeye hazırlık işlevi gördü.

Grek *paideiası* (eğitimi) eksiksiz, bütünsel bir insan kişiliği geliştirmeyi ve erdemli, sorumlu bir vatandaş oluşturmayı amaçladı. Yunanistan’ı fethettikten sonra Romalılar bu Grek eğitim modelini benimsediler ve onu *artes liberales’e*, zihnin gelişimine adanmış beşerî ilimlere dönüştürdüler. Beşerî ilimler henüz Roma antik döneminde bile Orta Çağ müfredatına benzer bir *triviuma* (gramer, retorik, diyalektik) ve bir *quadriviuma* (aritmetik, geometri, astronomi ve müzik) dönüşmüştü.

Genel olarak üst sınıf özgür vatandaşlar “beşerî” veya “özgür” sanatlardan keyif alırken, alt sınıflar el sanatlarında veya bugün teknik ve profesyonel çalışmalar diyebileceğimiz alanlarda eğitim aldı. Eğitim böylece iki sınıfa ayrıldı; çalışanlar ve hayatın amacı hakkında düşünenler.

“Grek eğitimi eksiksiz, bütünsel bir insan kişiliği geliştirmeyi ve erdemli, sorumlu bir vatandaş oluşturmayı amaçladı.”

Kutsal Kitap Merkezli

Hristiyanlar, Grek *paideiası* (eğitimi) ile Roma beşerî ilimlerini Kutsal Kitap temelli bir sosyal bilimler geleneğine dönüştürdüler. Her ikisi de Atina'da eğitim görmüş olan Nenezili Gregorios (329-390) ve Kaisareia (Kayseri) Episkoposu Basil (330-379) gibi Grek kilise ataları, Grek eğitiminde bilgeliği ve erdemi geliştirerek gerçek insanlığa ulaşmak gibi ortak bir hedef bulunduğunu fark ettiler. Modeli Hristiyanın asli hedefi olan gittikçe Mesih'e daha çok benzemek hedefine uyarladılar; Hristiyan hedefin Grek modelden belirgin ayrılma noktası buydu. Ayrıca Hristiyanlar üç büyük farklılığı daha ısrarla vurguluyorlardı.

İlk olarak, Hristiyan eğitimi, Grek erdemleri olan cesaret veya bilgeliği değil, Mesih benzerliğine dönüşümü amaçlıyordu; ikincisi, Homeros yerine Kutsal Kitap temel çalışma literatürü haline geldi ve üçüncüsü, teoloji en üstün ilim olarak felsefenin yerini aldı. Felsefe, seküler edebiyat ve diğer tüm bilimler eğitimin önemli bir parçası olarak kaldılar, ancak teolojinin yardımcıları olarak. Bununla birlikte, bizzat teoloji bile eğitimin nihai amacının hizmetindeydi: Mesih'e benzer olma süreci.

Augustinus (354-430), Hristiyan hümanist eğitiminin kilise atalarına dayanan idealini Batı kültürüne herkesten daha çok aşılmiş kişidir. Augustinus'un vizyonu, Orta Çağ müfredatını belirgin ölçüde şekillendiren *On Christian Teaching (Hristiyan Öğretimi Üzerine)* (397'de ve daha sonraları eklenen dördüncü bir kitapla 426'da) çalışmasında görülür. Yakın tarihli bir İngilizce çevirisinde çalışmanın başlığı *Teaching Christianity (Hristiyanlığı Öğretmek)* olarak gayet başarılı verilmiştir, çünkü kitap Hristiyan inancı eğitimcilerine Kutsal Yazıları nasıl yorumlayacaklarına ve gerçeklerini nasıl ileteceklerine dair bir rehberdir.

Augustinus'un edebiyat ve retorikteki kendi klasik eğitimi, Tanrı'nın gerçeğinin her makul akıl yürütmeye ışık tutacağı görüşünün yanı sıra, kendisini pagan ve İncil dışı kaynakların Hristiyan eğitimi için yararını savunmaya yöneltti. Hristiyanlara tüm dünyevi bilgileri, Mesih'e daha çok benzemeye ya da Augustinus'un söylemekten hoşlandığı gibi, "meleklerin paydaşlığına uygun hale gelmeye" katkıda bulunduğu sürece, memnuniyetle karşılamayı ve takdir etmeyi öğretti.

"Bizzat teoloji bile eğitimin nihai amacının hizmetindeydi: Mesih'e benzer olma süreci."

Augustinus'un açtığı yoldan giderek Kuzey Avrupa'da ortaya çıkmaya başlamış ilk üniversiteler, beşerî ilimler eğitiminin Hristiyanlaştırılmış versiyonuna odaklandı. On birinci yüzyılda Orta Çağ üniversiteleri doğrudan şu iki kurumdan doğdu: İlki, katedraller veya manastırlar tarafından yönetilen Hristiyan kilise kanunları ve bildirileri okullarından; ikincisi, kiliseden bağımsız laik hukuk okullarından.

Paris Üniversitesi ve daha sonra İngiltere'deki Cambridge ve Oxford gibi kurumlar birinci türdendi, İtalya'daki Bologna Üniversitesi ise ikinci türden gelişti. Üniversiteler dahilindeki sosyal bilimler, öğrencileri tıp, hukuk ve teoloji olmak üzere üç uzmanlığa hazırlıyordu. Teoloji bilimlerin kraliçesi oldu; diğerlerine hükmettiği için değil, tüm bilimleri gerçekten temellendiren ve birleştiren yalnızca Tanrı olduğu için. Tüm bilgeliği ve bilgiyi teoloji çalışmasına yardımcı olmak üzere düzenleme idealini taşıyan üniversite eğitimi, antik kültüre ait bu bilgeliği on üçüncü yüzyılın sonlarına dek özümsemeye odaklandı.

Gerçek ve Erdem

Kilisenin ilk dönemindeki Hristiyan hümanizmi, eğitimi öğrencide Mesih'in benzerliğine dönüşme odaklı ele alarak Orta Çağ dönemi eğitimini derinden şekillendirdi. Örneğin, on ikinci yüzyılda öğretmenlik yapan St. Victorlu Hugh'a (İ.S. 1096-1141) göre, "insanlarda ilahi benzerliğine yeniden kavuşturan iki şey vardır, bunlar hakikatin tefekkür edilmesi ve erdemın hayata geçirilmesidir." Ve bu iki şey de üniversite çalışmalarının amacıydı.

Öyleyse ilimlerin konusu budur, niyetleri budur, yani içimizde ilahi benzerliğe yeniden kavuşturmamızdır... İlahi özyapıya uyduğumuz ölçüde bilgeliği edinmiş oluruz, çünkü böylece, aslında ilahi akıl veya düzende varlığını hep sürdürmüş olan, bizlerde zaman zaman bulunuyorken Tanrı'da hep sabit kalan o bilgelik içimizden yeniden parlamaya başlar.

Orta Çağ skolastikleri, bu ilahi benzerliğe yeniden kavuşmaya çalışırken, kilise atalarının izinden yürüdüler. Eğitimin, ilahi görünümün yenilenmesine katkıda bulunduğuna inanıyorlardı. İşte bu yüzden, kilise babalarından kalan yetkili metinleri eleyip derlediler; bu metodun Adem ile Havva'nın Tanrı'yla paydaşlığını kaybetmesinden kaynaklanan bilgi parçalanmasını onaracağını umuyorlardı; günaha düşüşten önce insanlığın "eksiksiz bilgi sistemi"ne sahip olduğuna inanıyorlardı, üniversitelerin insanlığın gelişimi adına onarmaya çalıştığı sistem de buydu.

Skolastikler, ilk kilisedeki öncülleri gibi, Mesih'in beden almasını Hristiyan hümanizminin kalbi olarak gördüler ve akademik hareketlerinin itme kuvveti olan aynı kaynak şuydu: Tanrı'nın ebedi yaratıcı Sözü ve Bilgeliği, Tanrı Oğlu Mesih'te insan olduğunda, insanlığa Tanrı'nın sevgisi, yaratılışın anlaşılabilirliği ve aklın güvenilirliği temin edilmiştir.

"Tamir İşi"

Bu kanaate dayanarak, skolastik hümanistler var gücüyle "onarım işlerini," yani insanlığa bilginin tamlığını geri kazandırma işini sürdürdüler. Sistematik bilgi hedefinden ilham almaya devam ettiler; şimdi, ilk dönemlerdeki zulme uğrayan kilisede olmadığı gibi, organize bir Hristiyan toplumun mükemmelliği ve genişlemesi ile birlikte.

Bu eğitim ideali genellikle gerçekte farklı görünüyordu, ancak salt sosyal ve ekonomik düzeyde, katedral okulları ve üniversitelerin sanat programları, Avrupa'daki ticari ve yasal işlemleri yönetmek ve düzenlemek için okuryazarlık ve büro personeli sağlayarak gerçek bir ihtiyaca hizmet etti.

Nihayetinde Orta Çağ Hristiyan hümanizmi başarılı olmadı. Tam gerçeklik bilgisini yeniden kazanma hayali, gerçekliğin karmaşıklığı ışığında savunulamaz hale geldi. Birkaç yüz kitap tüm insan bilgisini içerdiğinde bu rüya makul görünebilirdi, ancak Orta Çağ bilginlerinin yayın seli kısa sürede bu umudun imkansızlığını gösterdi.

Üstelik deneysel bilgi eksikliği, skolastik projeyi başarısızlığa mahkûm etti. Ampirik bilimin yükselişi, kozmos hakkındaki eski varsayımları yalnızca özetlemenin ve tekrarlamamanın insanlığın doğa bilgisini ilerletmediğini açıkça ortaya koydu.

Yine de Orta Çağ Hristiyan hümanistleri modern üniversiteyi kurdular ve akla olan güvenleri modern bilimin temellerini attı. Buna ek olarak Orta Çağ hümanizmi, modern insanın eşsiz, yeri doldurulamaz ve biyolojiye veya sosyal role indirgenemez kavramının zeminini hazırladı. Bu Orta Çağ katkısı olmasaydı, insanlığın onuru, özgürlüğü ve haklarıyla ilgili mevcut fikirlere sahip olamazdık.

Aslında, insan kimliğine yönelik teknolojik ve genetik meydan okumalarla dolu günümüzde birçokları için hiçbir şey Orta Çağ dönemi üniversitesinin bu Hristiyan hümanist mirasını geri kazanmaktan daha önemli görünmüyor; o dönemdeki amaç sadece teknik kabiliyet ve uzmanlıktan ziyade, gerçeğin ticari başarıdan veya kimlik siyasetinden daha önemli olduğu yerde, Mesih benzerliğinde gelişmekte.

Kaynak: "Restoring the Divine Likeness: Christian Humanism and the Rise of the Medieval University", *Christian History*, Sayı 139, 2021, s. 6-11. İzin ile kullanıldı.

Yüreğin Putları

1. Bölüm: Kutsal Kitap Temeli ve Tanımlamaları

▼ *Linda S. Parker*

☞ *G.D.*

Linda S. Parker 30 yıl boyunca Amerika Birleşik Devletleri'nde profesyonel bir terapist olarak danışmanlık yaptı. Emekliliğe ayrıldıktan sonra, Ankara'ya taşındı. Türkiye'deki kiliselerden Hristiyan danışmanların yetiştirilmesini destekliyor.

Putlarla ilgili kısımları ve ayetleri Kutsal Kitap'ın her yerinde, özellikle de Eski Antlaşma'da, görebiliriz. Çoğumuz, mucizelere tanık olmuş ve bizzat Tanrı'nın eliyle olanları deneyimleyenmiş İsraililerin tahta bir heykeli tanrı olarak görmesini garipseriz. Ama İsraililer, bizim de bugünlerde yaşadığımız gibi, yaşadıkları çevredeki hâkim olan kültür tarafından ölü nesnelere –putlara– çekildiler. Biz de yaşadığımız kültürün etkisiyle, kendi faydamız adına Mesih'ten başka şeyleri kendimize dayanak alabiliriz. "Yüreğin bu putları" ailemizden, ülkemizden, hatta zaman zaman Hristiyan kültürümüzden öğrendiğimiz, yüreklerimizi tek gerçek Tanrı'dan uzaklaştıran duygu, tutum ve eylemler üreten inanışlardır.

İki bölümlük makalemizde bu konuyu işleyeceğiz. İlk makalede, yüreğin bu putlarının neler olduğunu tanımlayacağız ve mevcut gerçeklikleri hakkında Kutsal Kitap'a dayalı temele bakacağız. İkinci makalede ise arkadaşlarımız, eşimiz, ebeveynimiz ve çocuklarımız ve ayrıca hizmetimiz gibi önemli ilişkilerimizde yer alan putlara bakacağız. Amacımız sadece "sorunu tarif etmek" değil, Tanrı'yı ve başkalarını daha iyi sevebilmemiz için hayatımızdaki putların farkında olmanın ve onlarla başa çıkmanın sağlıklı ve Kutsal Kitap'a dayalı yollarını tartışmak.

Yüreğin putları kimlerde var? Her birimizde! Hepimiz, aile ve kültürel etmenler tarafından kendi faydamız adına Mesih'ten başka şeylere yönelmeye itiliyoruz. Neyse ki, putların farkına varabilir ve onların hayatımızı kontrol etmesine izin vermeyebiliriz. İşte bu iki makalede odaklanacağımız beş yaygın put şunlar: 1) insanların onayı, 2) zevk ve mutluluk, 3) güç ve kontrol, 4) başarı ve kazanma hırısı, 5) huzur ve güvenlik.

Farazi bir kişinin putları nasıl oluşturduğunu ve büyüttüğünü gözümüzde canlandırarak bunu gerçek hayata uyarlayalım. Deniz çocukken babasıyla aynı fikirde olmadığında, küçük bir şey bile olsa, babası ona bağırdı. Bu şekilde Deniz, saygının en önemli şey olduğuna inanmaya başladı, çünkü babasının saygıyı elde etmek için sevdiklerini incitmeye bile razı olduğunu gördü. Aynı zamanda, Deniz de saygı görmeden büyümüştü. Anne babası ona kötü davranarak veya onu ihmal ederek Deniz'e karşı saygısızlık etmişlerdi. Dolayısıyla Deniz hiç edinmediği bir şeyi özleyen biridir. Şimdi kilisesinde lider. Kendisi öfke patlamaları yaşamayla ünlü. Bu durum özellikle insanlar onunla biraz da olsa aynı fikirde olmadıklarında veya onun fikirlerine ya da liderliğine uymadıklarında gerçekleşir. Deniz başkalar bir konuda kendisi haklı görülmediğinde kendisine saygısızlık edildiğini hisseder. Bazen öfkesini kontrol etmeye ve

içinde tutmaya çalışır ama bunu yapınca da her şeyden uzaklaşır. Kendini kontrol edemez hale geldiğinde ise insanlara bağırır, sonrasında kendini suçlu hisseder ve insanların kendisine *saygı duymamakta* haklı olduğuna inanır. Bu da onun saygı ihtiyacını daha körükler ve döngü yeniden başlar. Deniz bu kargaşadan kurtulmayı diliyordu.

Kendisi henüz farkında değil ama kendi faydası uğruna Tanrı'dan çok insanlardan onay aramaktadır. Deniz'in aile kültürünün kendisine insanların onayına çok fazla ihtiyaç duymayı öğrettiğini ve bunun onun hayatının ana motivasyonu haline geldiğini tahmin etmişsinizdir. Fakat (belki siz de bunu soruyorsunuzdur), birbirimizi cesaretlendirmek ve onaylamak iyi bir şey değil mi? Tabii ki iyi! Pavlus birkaç ayette tam da bunu yapmamızı önerir (Rom. 15:7; 1Se. 5:11). Fakat bu durum farklıdır. Bu durum, beklediğimiz iyi şeyin (başkalarından onay) elzem, *çok fazla* ihtiyaç duyduğumuz, uğruna başkalarının yararını feda etmeye hazır olduğumuz ve böylece Tanrı'yla ilişkimizi azalttığımız bir şey haline gelmesidir.

Bu makalede kendimiz hakkında varsaydığımız şunlar gibi bazı unsurlar var:

- Rab'bi seviyoruz.
- Ailemizden, ülkemizden ve (hatta) Hristiyan kültürümüzün bazı yönlerinden etkileniyoruz.
- Hepimizin kör noktaları vardır.
- Şeytan, kültürümüz ve kültürümüze ait putlar aracılığıyla bizi Mesih'ten uzaklaştırır.
- Tanrı kıskanç bir Tanrı'dır. O'ndan daha çok zevk alabilmemiz ve O'nu sevebilmemiz için gerçek olana (Kendisine!) yönelmemizi istiyor. Eğer bu putları hayatımızdan bizler çıkarmazsak, hayatımızdaki putları O indirecektir.

Peki, "yüreğin putları" kavramı Kutsal Kitap'ta nerededir?

Öncelikle hem kendi yararımız hem de yaşamdaki motivasyonumuz için Mesih'i üstün tutmamız gerektiğini belirten Kutsal Yazılar bulunmaktadır.

- **Luka 10:27** – Tanrının Rab'bi bütün yüreğinle, bütün canınla, bütün gücünle ve bütün aklınla seveceksin.
- **1. Yuhanna 2:15-17** – Yuhanna dünyaya yönelik sevgiyi Baba'ya yönelik sevgiyle karşılaştırır. Bu dünyevi aşk, benliğin tutkuları, gözün tutkuları ve yaşamın verdiği gururla yönlendirilir.
- **1. Samuel 15:23** – Yanlış tutumların putperestlik gibi olabileceğini gösterir. Burada kibir tutumu putperestliğe benzetilmiştir.
- **Yakup 1:27** – Rab'be saf bağlılığın ayırt edici özelliklerinden biri kendini dünyanın etkilerinden uzak tutmaktır.

Az evvel saydığımız beş put hakkındaki Kutsal Yazılara ve bu sözleri nasıl hayata geçirebileceğimize bakalım.

- **İnsanların onayı:** Galatyalılar 1:10, Pavlus'un, Tanrı'yı hoşnut etmenin üstün iyiliği adına insanın övgüsünü ve onayını nasıl reddettiğini gösterir. Yuhanna 12:43'te "insandan gelen övgüyü, Tanrı'dan gelen övgüden daha çok sevdikleri için" İsa'yı açıkça kabul etmeyi söylemeye istekli olmayan yeni imanlılar görüyoruz. **Uygulama:** İnsanlardan saygı görme veya övgü alma ihtiyacı bizi Tanrı'yı memnun etmekten daha fazla motive edebilir.

- **Zevk ve mutluluk:** Özdeyişler 27:20'ye göre zevk düşkünlüğü asla tatmin edilemez. Özdeyişler 23:29-35'e göre, iyi hissetmeye çalışırken, elde tutma, tatmin olamama ve bu yüzden daha çok elde tutma şeklinde bitmeyen bir döngü vardır. Nehemya 8:10'da, Rab'bin verdiği sevincin bizi güçlü kıldığı söylenir. Vaiz 7:14'e göre, kötü zamanlarda hoş olmayan duygulardan kaçmak uygun değildir, çünkü Tanrı'ya göre her ikisinin de bir yeri vardır. **Uygulama:** İyi hissetme tanrısı, pornografi ve cinsel zevk, yemek, aşırı harcama vb. dünyevi zevklerin ve bağımlılıkların hayatımıza hükmettiği ve Rab'bin sevincinin yerini aldığı yerdedir. Zevk peşinde koşarak kötü zamanlarda yaşadığımız hoş olmayan duygulardan kaçmamıza gerek yok. Tanrı her iki durumda da bizimlidir.
- **Güç ve kontrol:** Özdeyişler 21:2'de denir ki, "insan izlediği her yolun doğru olduğunu sanır, ama niyetlerini tartan RAB'dir." Özdeyişler 28:26'da şöyle denir: "Kendine güvenen akılsızdır, bilgece davranan güvenlikte olur." Özdeyişler 13:10'da, "Kibirten ancak kavga çıkar, öğüt dinleyen ise bilgedir," denir. **Uygulama:** Kendi bakış açımıza çok fazla güvenme eğilimimiz var, bu da doğru olanı sadece bizim bildiğimize dair gururlu bir inanişaya sahip olmamıza yol açabiliyor. O zaman dünya ya da başkaları iyi ve doğru olduğunu düşündüğümüz yoldan gitmediğinde, bizim istediğimiz yoldan gitmeleri için onları manipüle ediyoruz veya kontrol ediyoruz. Böylece alçakgönüllü olmayı, kontrolü Tanrı'ya ve O'nun iradesine bırakmayı ve başka imanlıların Ruh tarafından yönlendirilmiş bilgeliğini dinlemeyi unutmuş oluyoruz.
- **Başarı ve kazanma hırsı:** Mezmur 1:1-3'ten, odak noktamızın, Rab'bi hoşnut eden bir hayat yaşamak olması gerektiğini anlıyoruz. Başarı, her ne zaman gelirse, doğru bir yaşamın yan ürünüdür. Koloseliler 2:10'da "Mesih'te tamamlandık" denir. **Uygulama:** Hayatımızın odak noktası başarılı olmak olduğunda, kimliğimizin Mesih'te olduğunu görmek yerine kimliğimizi başarıya dayandırırız.
- **Huzur, güvenlik ve konfor:** Özdeyişler 3:27-28'de denir ki bilge kişi, elinden geldiğince iyiliğe hakkı olanlardan iyiliği esirgemez. Filipililer 4:7'e göre, koşullara bağlı olmayan ve Tanrı'nın verdiği bir huzur vardır. **Uygulama:** Bu putun önünde eğilen biri adım atıp risk almak, zamanını, enerjisini ve kaynaklarını Tanrı'nın amaçları için harcamak yerine çevresini bozulmamış, huzurlu ve güvenli olacak hale getirmek için çok gayret eder.

Bu putların hayatlarımızda nasıl da ortaya çıkabildiğine şaşıracaksınız! Birincil (arkadaş, eş, ebeveyn ve çocuklarımızla) ilişkilerimizde ve ayrıca hizmetlerimizde nasıl bu putlara eğildiğimize bakmak için bir sonraki makalemizi bekleyin.

Hepimiz için umudum ve duam, hayatlarımızdaki kültürel unsurların çekimine karşı daha duyarlı hale gelip bunların ruhsal canlılığımızı körelten veya azaltan putperest etkisini görmemiz ve bundan kaçınmamız, sonuç olarak da *yalnızca Mesih'e* yönelmek üzere yenilenmemizdir. 📧

Kaynakça

Allender, Dan ve Longman III, Tremper. *Breaking the Idols of Your Heart*. Downers Grove: IVP Books, 2007
Downers Grove, Illinois.

Fitzpatrick, Elyse. *Idols of the Heart: Learning to Long for God Alone*. Phillipsburg: P&R Publishing, 2001.

Keller, Tim. Yakup çalışması ve "Christ Our Life" başlıklı vaaz, 18.09.2005 (New York: Redeemer Presbyterian Kilisesi).

Parker, Linda. *Idols of the Heart*. Yetişkin Pazar Okulu Notları. Redlands, California: Trinity Kilisesi, Mayıs-Temmuz 2008.

İyi Bir Kutsal Kitap Öğretmeninin Yedi Özelliği

▣ *Doug Eaton*

☞ *G.D.*

Kutsal Yazıları öğretmek ruhsal bir armağandır, ancak aynı zamanda bir beceridir. Bu, herkesin öğretmen olmaya çağrılmadığı anlamına gelir; ayrıca birinin armağanının olması, becerilerini geliştirmeye ihtiyacı olmadığı anlamına gelmez. Öğretimin kalitesini etkileyen birkaç şey devreye girer: sesinizin tonu, ritmi ve hatta giyim tarzınız. Kutsal Yazıları öğretimin aşağıda anlatacağarımdan daha da önemli yönleri vardır; örneğin Kutsal Kitap hakkında net bir anlayışa sahip olmak, konunuzu özenle incelemek ve en önemlisi metne sadık olmak gibi. Aşağıda ele alacağım her şeyi yaparsak, ancak öğrettiğimiz Kutsal Kitap metnini yanlış tanıtırız, yalnızca insanları saptırmak konusunda daha iyi bir iş çıkarmış oluruz.

Kutsal Kitap anlayışının tüm temellerinin yerinde ve öğretmenin özenle çalıştığını varsayarsak, öğretmeye hazırlanırken aklınızda bulundurmanız gereken yedi temel nokta şunlardır:

“Öğrencinizin teolojik eğitim seviyesini bilin ve onlarla kendi seviyelerinde konuşun.”

İyi bir öğretmen öğrencisinin zamanını boşa harcamaktan endişe duyar.

Kutsal Yazıları öğretiyorsanız, sizi pür dikkat dinleyen bir izleyici kitlesine sahipsiniz demektir.

Bir akademik kurum için çalışıyorsanız, öğrencileriniz sınıfı geçmek için oradadırlar. Birçoğumuz kilise ortamında öğretiyoruz. Bu, iyi öğretmenler olsak da olmasak da sadık imanlıların katılacakları anlamına gelir. Bunu asla tembel olma bahanesi için kullanmayın. Onlara gerçeği sunarak dinleyicinizin zamanına saygı gösterin. Dersinizi hikayelerle doldurmanın ayartması var, ancak iyi vakit geçirdiler diye onların zamanını bilgece kullanmış olursunuz. Eğlendirmek için değil, konuştuğunuz gerçeği geliştirmek için örnekler ve resimler kullanmayı öğrenin.

İyi bir öğretmen, zeki görünmekten çok anlaşılır ve net olmakla ilgilenir.

Öğretimin amacı öğrencinin konuyu daha iyi anlamasını sağlamaktır. Öğrencinizin teolojik eğitim seviyesini bilin ve onlarla kendi seviyelerinde konuşun. Onları bilginizle etkileme ayartısından kaçının; onların kolay anlamayacakları terimleri ve kavramları kullanmayın. Bazen yeni kelimeler ve fikirler öğrenmek dersin bir parçasıdır. Bu durumda, uygun terimleri kullanın, ancak zaten anlamış oldukları kelimelerden yararlanarak onlara bu terimi açıklayın. Unutmayın; net olmak bir savunmadır. Öğrenciler akla uygun geleni anımsayacak ve bunu benimseyecektir; karışık ve şaşkınlık yaratan ne varsa saman çöpü gibi kaybolup gidecektir.

İyi bir öğretmen, öğrettiklerinin neden önemli olduğunu açıklar.

Bazen, öğrettiğimiz şeyin neden önemli olduğu açık değildir. Bu durumda, konunun öneminin dersinizin bir parçası olduğundan emin olun. Örneğin, Çölde Sayım kitabında nüfus sayımlarını öğretirken, onlara sadece kaç oymak olduğunu ve her oymakta kaç kişi olduğunu söylemeyin. Bunun Tanrı'nın sadakatini nasıl gösterdiğini, Tanrı'nın vaatlerini nasıl yerine getirdiğini onlara mutlaka bildirin. İbrani kültüründe kayıt tutmanın ve soy kütüğünün ne kadar önemli olduğunu ve bunun İsa'nın doğumunda da ne kadar önemli olacağını gösterin.

İyi bir öğretmen, beraber geçirilen zamandan daha çok içerik sunmakla ilgilenir.

Sınıfınızla ilişkiniz önemlidir, ancak sizinle zaman geçirdikleri, sizi samimi ve güvenilir buldukları için sizinle vakit geçirmeleri eğitim öğretim açısından yarar sağladığı anlamına gelmez. İyi öğretimin amacı, (1) öğrencilerin sizi onların gelişimiyle ilgilendiğinizi görmeleri ve (2) sadık bir öğretmen olduğunuz için sizi güvenilir bulmalarıdır. Sadece sınıfın önünde olmak ve beğenilmek, iyi bir öğretmen olduğunuz anlamına gelmez.

İyi bir öğretmen, konuşmaya başlamadan önce hedeflerini açıkça tanımlar.

Bu açıklamayı yapmaya gerek olmamalı aslında, ancak birçok öğretmenin önemli bir eksiği gibi görünüyor. Öğretmenlerin çoğunun öğretmeye hazırlanırken kendileri için belirledikleri hedeflerin aşağıdakine benzer olduğu görülmektedir.

"Amacım, Kutsal Kitap'ın bu bölümü hakkında konuşmak." Bu asla amaç olamaz.

Öğrencilerinizin dersten öğrenmiş halde ayrılmalarını istediğiniz öğrenme sonuçları nelerdir? Aynı metni öğretirken bile öğrenme sonuçları sınıfa göre değişebilir. Bazen amaç, öğrencilerin metnin anlamını daha net kavramalarıdır. Bu durumda sözdizimi ve cümle yapısı dersin bir parçası olmalı. Metnin anlamını zaten anlamış durumdaysa, bu sefer de amaç onlara metnin hayatlarında nasıl daha önce hiç düşünmedikleri şekilde uygulanabileceğini veya diğer kutsal metinlerle nasıl ilişkili olduğunu göstermek olur. Son olarak, iyi bir öğretmen bu dersin öğrencileri duygusal veya ruhsal olarak nasıl etkileyeceğini sorgulayacaktır. Onları belirli davranışlardan uzaklaştırmaya mı çalışıyorum? Çarmıha daha çok tutunacaklarını mı umuyorum? Onları yanlış bir öğretiden uzaklaştırmaya mı çalışıyorum? Bu tür sorular, öğretmenin ayağa kalkıp konuşmaya başlamadan önce net hedeflere sahip olmasına yardımcı olur.

"Öğrencilerinizin dersten öğrenmiş halde ayrılmalarını istediğiniz öğrenme sonuçları nelerdir?"

İyi bir öğretmen doğru yerde bırakmanın önemini öğrenmiştir.

Bir öğretmen dersinin veya sınıfının amacını tanımladığında, bırakma sürecine de başlamış olur. Kutsal Kitap'taki her bir bölüm bitip tükenmeyen bir kaynaktır. Her metinde bahsedebileceğiniz sistematik teoloji, yorum bilimi, diğer sayısız metinlerle ilişkiler ve kültürel ve antropolojik çıkarımlar vardır. Öğretmen, öğrendiği her şeyi sınıfa da öğretme

eğiliminden kaçınmalıdır. Bunun yerine, öğretmen notlarına bakıp amacına ulaşmasına yardımcı olmayan her şeyi bırakmalıdır.

İyi bir öğretmen, öğrencilerinin düşüncelerindeki zayıf noktaları bulur ve bunların gelişmesine yardımcı olmak için sorular sorar.

Daha küçük gruplarda, iyi bir öğretmen öğrencilerin düşüncelerini ölçmek ve anlayışlarını geliştirmeye yardımcı olmak için öğrencilerle etkileşime girer. Öğrencilere soru sormak veya soru sormalarına izin vermek için fırsat yaratmak hayati derecede önemlidir. Ancak, bazı düşüncelerinin hatalı görüldüğünü fark ettiğinizde ne yaparsınız? Bu noktadaki ayartı onlara doğru cevabı söylemek olacaktır. Ancak, öğrencilere hatalarını nazikçe ortaya çıkaracak ve onları gerçeğe yaklaştıracak sorular sormak genellikle daha etkilidir.

“Sağlıklı bir stres altında öğrendiklerimiz daha uzun süre aklımızda kalır ve sorular bu stresi yaratır. Okullarda sınavlar bu nedenle vardır.”

Örneğin bir öğrenci, “Duyularıyla deneyimleyemediğim bir şeye inanmak akıllıca görünmüyor” diyebilir. Ona verebileceğiniz karşılık, ona hissedemeyeceğine inandığı bazı şeyleri göstermek şeklinde olabilir. Üstelik, sağlıklı bir stres altında öğrendiklerimiz daha uzun süre aklımızda kalır ve sorular bu stresi yaratır. Okullarda sınavlar bu nedenle vardır. Cevabı söylemek yerine onlara şunu sorun:

“Duyularımızın onayı olmadan hiçbir şeye inanmamanız gerektiğini söylüyorsunuz. Duyularınızla bu inancı ne zaman ve nasıl deneyimlediniz?” Bu, deneysel olarak haklı çıkaramayacakları bir inanç olduğundan, kusuru ortaya çıkaracaktır. Bu soru, onlara deneysel olarak kanıtlayamayacakları şeylere inandıklarını göstermekle kalmaz, aynı zamanda otu kökünden keser ve ona geri dönmelerine izin vermez. Sonrasında daha birçok örneği kendi başlarına düşünmelerini de sağlar.

İyi öğretmenler, Tanrı her ne kadar kendilerine armağan vermiş olursa olsun, bu alanlarda kendilerini geliştirmeye devam ederler. Aslında, herhalde bunu diğer yönden söylemek daha iyi olacak: Tanrı öğretmenlere ne kadar çok armağan verdiyse, onlar bu alanlarda gelişmeye daha da devam edeceklerdir. **E**

Kaynak: “7 Characteristics of Good Bible Teachers”, *Fight of Faith Blog*, 01.09.2021

< <https://fightoffaithblog.com/2021/09/01/7-characteristics-of-good-bible-teachers/> > (06.09.2021 tarihinde erişildi). İzin ile kullanıldı.

“Görevimiz bir lütuf ve kurtuluş hizmetidir. Bu görev, dünyadan ne ödül ne de teşekkür kazandırır; bizi ağır yüklerle çabalara, tehlikelerle ayırtmalara maruz bırakır. Ama hizmetimizi sadakatle sürdürürsek ödülümüz Mesih’in Kendisi olacaktır.”

Martin Luther

Anlatı Eleştirisiyle İlgili Bir Örnek

❖ *Chuck Faroe*

İsa'yı anlatan Müjde temalı öykülerin mesajını derinlemesine kavramaya gayretli olmalıyız, tabii ki. Ama o gayretle bazen İncil'in söz konusu kitabının içerdiği ayrıntılara kitabın kapsamlı mesajını gözden kaçırarak kadar takılabiliriz. Kutsal Kitap'tan değil, günlük hayattan bir örnek düşünelim. Nasrettin Hoca'nın "ye kürküm ye" sözüyle bilinen fıkrasını daha iyi anlamak için İnternet'te üç ayrı versiyonunu buldum. Aynı öyküyü anlatan bu üç versiyonun başlangıçları şöyledir:

"Hoca bir gün, çağırıldığı ziyafete, eski elbisesi ile gider."¹

"Nasreddin Hoca, çağırıldığı bir ziyafete eski giysileriyle gitmiş."²

"Akşehir'in beyleri Hoca'yı yemeğe davet etmişler. Hoca nereden bilsin; davete, günlük kıyafetiyle katılmış."³

Bu başlangıçların arz ettikleri belirli bazı farklar bizi birtakım soru sormaya sevk eder: Üçün ikisinde "-mişli" geçmiş zaman varken, birindeki geniş zamanın kullanılmasının anlamı nedir? Hoca'nın nasıl giyindiği konusunda da, tercih edilen "eski elbise," eski giysiler" ve "günlük kıyafet" şeklindeki üç tasvirin sunduğu nüanslardan neler anlamalıyız? Önemli olarak da, ikisinde edilgen kip kullanılmışken (Hoca çağırıldı), birinde çağırılan özne büyük bir belirlilikle kaydedilir (Akşehir beyleri). Hoca'yı kimin çağırıldığına dair bu önemli ayrıntı, daha otantik bir geleneği mi yansıtır, yoksa öyküye sonradan eklenen bir süsleme mi sayılmalıdır?⁴

Böyle teknik ayrıntılar ilginç olabilir, ama "ye, kürküm, ye" fıkrasının göstermelikle ilgili asıl nüktelerini aydınlattıkları pek söylenemez!

Yanlış anlaşılmasın: Amacım kesinlikle Tanrı'nın esinlemesi olan Kutsal Kitap'ın ayrıntılarına yönelik incelemeleri küçümsemek değil. Ama örnekte olduğu gibi, Kutsal Kitap'ı incelerken, metni irdelerken sorduğumuz soruların kitabın bir bütün olarak anlaşılmasına ne derecede yarar sağladığına dikkat etmeliyiz. Tüm bunlar doğrultusunda anlatı eleştirisinin⁵ önemli katkılarından biri, İncil'in söz konusu kitabında anlatılanların tümünden tek bir öykü olduğunu varsayarak kitabın mesajını bütüncül bir yaklaşımla anlamaya çalışmasıdır. **E**

Sonnotlar

¹ "Mini Masallar - Ye Kürküm Ye - Nasreddin Hoca", *Kırmızı Kedi* < <https://www.kirmizikedici.com/kitap/urun/432dbc803e574dd8a4e90f99ab86c5c8> > (06.06. 2021 tarihinde erişilmiştir.)

² "Ye Kürküm Ye", *Masl Oku*, 07.12.2020 < <https://masaloku.com.tr/ye-kurkum-ye/> > (06.06. 2021 tarihinde erişilmiştir.)

³ "Ye Kürküm Ye", *Nasrettin Hoca Fıkraları*, < <https://www.nasrettinhoca.info/ye-kurkum-ye-fikrasi> > (06.06. 2021 tarihinde erişilmiştir.)

⁴ Bu örnek, Jeannine K Brown, *The Gospels as Stories: A Narrative Approach to Matthew, Mark, Luke, and John* (Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2020), s. 4-10'dan esinlenmiştir.

⁵ Bkz. Chuck Faroe, "Matta'nın İsa Öyküsünde Egemenliği İskalamak: 1) Algı Bozukluğumuz", *e-manet*, Sayı 64 (Ekim-Aralık 2021), s. 9-15.

Tanrı'ya Yaraşır Tutumla Fikir Ayrılığı Yaşamak

Ken ve Rhonda Wiest

G.D.

İş dünyasında, iki kişi aynı fikirdeyse birinin gereksiz olduğu söylenir. Öyleyse çeşitli bakış açılarına ve perspektiflere sahip olan üyeler güçlü bir ekip oluşur. Ancak, farklı bakış açıları güçlü anlaşmazlıklara yol açabilir. Anlaşmazlıklar yanlış ele alındığında takımın amacı engellenir ve hatta takım dağılabilir.

Layton Talbert, Hristiyanlara anlaşmazlıklarla başa çıkma konusunda rehberlik eden bir dizi makale yazmıştır.¹ Onun öğrettikleri, kilisede sağlıklı ilişkiler kurmamıza yardımcı olacak bir çerçeve sunar. Aşağıda, bazı açıklayıcı yorumlarla birlikte Talbert'in serisinden alıntılar yer almaktadır.

Talbert, ilkin Kutsal Kitap'tan örnek olarak Elçilerin İşleri 15:36-41'de Pavlus ile Barnaba arasındaki anlaşmazlığı seçiyor.

Manevi öneme sahip bir karar üzerine hararetli bir yüzleşmeyi (bunu kaçırmayın): Bir sonraki hizmet yolculuğuna kimler katılmalı ve katılmamalı. Bildiğimiz diğer şeyleri de hesaba katınca meselenin insani yönünü artar:

- Markos denilen Yuhanna onları önceki yolculuklarının başında terk etmişti. (Elç. 15:38; 13:13).
- Barnaba'nın, doğası ve mizacı barıştıracıydı. (Elç. 9:27).
- Aynı zamanda Barnaba'nın Markos ile akraba olduğu da ortaya çıkmıştı. (Kol. 4:10).
- Pavlus daha önce Barnaba'nın zayıf muhakemesiyle hayal kırıklığına uğramıştı. (Gal. 2:13).

*Aynı faktörler bizim de bazı anlaşmazlıklarımızı karmaşık hale getirebilir: geçmiş deneyimler, mizaç, ilişkiler...*²

1. Talbert'in öğrettiği ilk nokta, anlaşmazlıkların kaçınılmaz olduğudur.

Pavlus ile Barnaba, Tanrı'ya hizmet etmek için güçlü motivasyona sahip olmalarına rağmen kusurlu kaplardı.

*Tanrı asla kusursuz kaplar kullanmaz. Tanrı, sadece kusurlu kapları kullanır. Neden peki? Buna teolojik bir açıklama önermek hoşumuza gidebilir (örn. böylece tüm yüceliği O alır). Ama asıl sebep çok daha az gurur vericidir: Çünkü O'nun kullanabileceği sadece budur. Şunu bir düşünün: Elinde bulunan tek şey bu.*³

2. Tanrı, Krallığı'nı büyütmek için anlaşmazlıklarımızı kullanabilir.

Pavlus ve Barnaba anlaşmazlıklarında birliği korumanın bir yolunu buldular. Esasında Pavlus ile Barnaba arasındaki çatışma aslında bir bölünme değildi. Bunun yerine, ayrı ayrı seyahat etmeye ve hizmet etmeye karar vererek birliklerini korumanın bir yolunu bulmuşlardı. Birlik her zaman tüm imanlıların birlikte çalışması gerektiği anlamına gelmez!

Elçilerin İşleri 15'te hiçbir yerde, anlaşmazlığın kendisinin kötü olduğunu, günah olan şeyler söylendiğini veya Tanrı onları kullanmadan önce bu noktadaki anlaşmazlıklarından ya da ayrılıklarından tövbe etmeleri gerektiğini görmeyiz.

Pavlus'un daha sonraki yıllarda, Markos denilen Yuhanna'ya, Barnabas'a ve onların hizmetine duyduğu sevgi ve takdiri tekrardan yazdığını biliyoruz (1Ko. 9:6; Kol. 4:10 ve 2Ti. 4:11).⁴

"Sonuçta, Müjde'nin ilerlemesinin devam etmesine izin veren, ancak farklı hizmetlere duyulan ihtiyacı kabul eden bir çözüm oldu. Bazen bu en iyi çözümdür."⁵

1. Tanrı, kilisenin hizmetini çoğaltmak için anlaşmazlıklarımızı kullanabilir.
2. Tanrı'nın yolundan giden insanlar, ateşli bir şekilde bile olsa aynı fikirde olmayabilirler ve yine de Tanrı'nın yolundan gidebilirler ve Tanrı tarafından kullanılırlar.⁶

3. Tanrı, anlaşmazlıklarımızı kendini yüceltmek için kullanır.

Çeşitli durumlardaki kararlarımız çoğu zaman birbirimizden farklı olacaktır; ama (Pavlus'un bize öğütlediği gibi) bu kararları vermemizin temeli, Tanrı'nın yüceltilmesi için başkalarının yararını gözetmekse, Tanrı, anlaşmazlıklarımızda ve bunlar aracılığıyla bile yüceltilecektir.⁷

"Birliği ve gerçeği seven Tanrı, tek biçimliliği sevmez... İsa ve Vaftizci Yahya'nın Tanrı'yı farklı yaşam tarzlarıyla yücelttikleri gerçeği, zihinlerimizi özel çağrılarının gerçekliğine ve değerine açmalıdır."⁸

4. Neden anlaşamadığımızı anlamamız gerekiyor.

Kutsal Kitap, farklı insanlara farklı şeyler ifade etmek üzere tasarlanmamıştır, ancak çoğu zaman böyle olur; bunun sebebi Kutsal Kitap değil, biziz. Aramızdaki yorumbilimsel farklılıklara çeşitli faktörler katkıda bulunur: Teolojik yatkınlık, farklı armağan dereceleri (Ef. 4:7), farklı kişisel geçmişler ve bireysel vicdanlar (Rom. 14:14).

Bu farklılıkların hiçbiri zorunlu olarak herhangi bir günah eylemini içermez. Ancak en azından bir neden nesneldir: Tanrı'nın kendisinin Kutsal Kitap'a belirsizlikler kattığı gerçeği. [...]

Neden belirsizlikler var?

1. Belirsizlikler bizi Tanrı'nın sözleri üzerinde daha kapsamlı ve gayretli araştırma yapmaya zorlar (bkz. 1Pe. 1:10).
2. Belirsizlikler, bir paydaşlık biçimi olan (veya olması gereken) Kutsal Yazı üzerine derin düşünmemizi sağlar (bkz. Mez. 19:13-14; 119:148).

3. Belirsizlikler, araştırdığımız gerçeği soyuttan etkiye dönüştürerek kişiselleştirmemize yardımcı olur (bkz. Özd. 2:1-7; Dan. 9:1 vd.).
4. Belirsizlikler, Tanrı'nın aklını ve iradesini ayırt etmeye yönelik ilgimizi ölçer (bkz. Eyü. 23:12; Mez. 119:162).
5. Konuya gelirse, belirsizlikler, bir başkasıyla aynı fikirde olmadığımızda olgunluğumuzu, yardımseverliğimizi ve birliğimizi sınar, işletir ve geliştirir (bkz. Rom. 14:1-15:6).⁹

"Görünen o ki, Tanrı kasten bizi birçok şey hakkında ikilemde bırakmıştır. Neden bütün kuralları bir kitapta, tüm temel öğretileri de başka bir kitapta özetlemedi? O, boşlukları ortadan kaldırılabildi, kiliseyi iki bin yıldır rahatsız eden ahlak ve yanlış öğreti konusundaki tüm ayrılıkları önleyebilirdi. Esirgenebileceğimiz tartışmaları ve kafa karışıklıklarını bir düşünün! Ve yetiştirmiş olacağı çelimsizler sürüsünü de!"¹⁰

5. Bazen şiddetle bile olsa, aynı fikirde olmamak uygundur.

Kişi, bireysel inanca sahip olup bunu hayatında uyguluyor ya da Tanrı kendisini bir aracısı olarak kullanıyor diye Tanrı'nın şiddetli hoşnutsuzluğundan veya kardeşlerinin kınamasından ve azarlamasından muaf değildir.

*Tanrı, ciddi ölçüde ve aktif şekilde hoşnut olmadığı erkek ve kadınları kullanabilir. Halihazırdaki varsayımımızdan ötürü bizi rahatsız eden bir gerçek olabilir bu, yani Tanrı'nın kutsamasının kesinlikle Tanrı'nın onayı anlamına geldiğine inanıyor olabiliriz; ancak Kutsal Yazılar'da bu durumu örneklendiren birçok örnek vardır.*¹¹

Yehoşafat, Yahuda'yı yöneten beş iyi kraldan biriydi. Dini reformlar yaptı, Yahuda'da olumlu bir etki bıraktı ve ulusun düşmanlara karşı durmasına yardımcı oldu.

Ancak Yehoşafat'ın belirli bir kusuru vardı: İsrail'in tanrısız krallarıyla alışılmış şekilde bağlantı kuruyordu (2Ta. 18:1-2 vd.; 20:35-36; 1Kr. 22:48-49; 2Kr. 3:6-12). Ve her durumda, Tanrı onaylamadığı noktaları bildirmek için bir peygamber gönderdi (2Ta. 19:1-2; 20:37; 2Kr. 3:13 vd.).

*Yehoşafat anlatısı bize, gerçekten dindar bir kişinin bazen gerçekten kötü kararlar verebileceğini –Tanrı'nın sözüyle Tanrı tarafından tekrar tekrar azarlansa bile– ve hatta şiddetle karşı çıkmamız gereken bir kişinin hâlâ Rab'be bağlı olabileceğini hatırlatır. Mesele şu ki, doğru tutumla ele alındığında, bu tür anlaşmazlıklar ne birliği etkisiz hale getirir ne de aynı fikirde olmadığımız kişileri inanç sapkınları çöplüğüne atar.*¹²

6. Haklı öfkeyi insanın öfkesi ile karıştırmayın.

Çoğu zaman kardeşlerimizle aynı fikirde olmadığımızda sorun farklılıklarımız değil, bu farklılıkları ele alış yöntemimizdir.

Fikir birliğinde olmak iyi olurdu, ama bu Kutsal Kitap'ta bir zorunluluk değildir. Aslında, Romalılar 14 bakış açılarında fikir birliği bulunmamasının sadece hoş görülebilir değil, aynı zamanda beklenebilir bir şey olduğuna da tanıklık ediyor.

*Fikir birliği olmadan da birlik mümkündür. Aslında fikir birliği eksikliği, birliğin en iyi imtihanlarından biridir. [...] Başka bir deyişle, kilisede Tanrı'nın görkemini zedeleyen sorun anlaşmazlık (fikir birliği bulunmaması) değil, kötü niyettir (birlik bulunmaması).*¹³

Mutlaka karşı görüşte kalmak zorunluluğu hissediyorsanız Kutsal Kitap'a göre –özellikle herkesin önünde– ilk olarak yerine getirmeniz gereken en azından üç yükümlülüğünüz var.

- **Bilgi edinin.** Başkalarını bilgilendirmek ve etkilemek, önce kendimizi bilgilendirme zorunluluğunu beraberinde getirir. İletişim kurun, doğrulayın ve doğru anlayın.
- **Dürüst olun.** Gerçeği söyleyin (Ef. 4:25). Aynı fikirde olmadığınız bir görüşü yanlış tanıtmak sahtekarlıktır; karşıt görüşü de elinizden geldiğince en iyi şekilde tanıtmaya çalışın.
- **Sevecen olun.** Gerçeği sevgiyle anlatın (Ef. 4:15; 1Ko. 13:4-6). Aynı fikirde olmadığınız bir görüşe sahip olan Mesih'teki kardeşlerle alay etmeyin veya onlara dair kötü niyetler ima etmeyin.¹⁴

En sonunda hepimiz Tanrı'nın diğer çocuklarıyla anlaşamadığımızda gösterdiğimiz tutumdan Tanrı'ya karşı sorumlu olacağız.

Mesih'in önündeki değerlendirilmemizin temeli, Tanrı'nın sözüne bağlılığımızın değerlendirilmesi olacaktır. Buna, Mesih'in aramızdaki anlaşmazlıklarımızı ifade etmeye ve dair sözlerine bağlılığımızın değerlendirilmesi de dahildir.¹⁵

Tanrı, O'nun yüceliği ve birbirimizin iyiliği için iyi ve doğru tutumla fikir ayrılığı yaşamamıza yardım etsin! 📖

Sonnotlar

- ¹ "Theology in 3D", *BJU Seminary* < <https://seminary.bju.edu/theology-in-3d> > (06.01.2022 tarihinde erişildi).
- ² Layton Talbert, "Managing our Differences, Part 1", 04.10.2021 < <https://seminary.bju.edu/theology-in-3d/managing-our-differences-part-1/> > (06.01.2022 tarihinde erişildi).
- ³ A.g.e. Vurgu özgün metindedir.
- ⁴ Layton Talbert, "Managing our Differences, Part 2", 11.10.2021 < <https://seminary.bju.edu/theology-in-3d/managing-our-differences-part-2/> > (06.01.2022 tarihinde erişildi).
- ⁵ Talbert, "Managing our Differences, Part 2". Darrell Bock, *Acts*, Baker Exegetical Commentary on the New Testament dizisi (Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2007) alıntlandı. Vurgu Talbert'e aittir.
- ⁶ Talbert, "Managing our Differences, Part 2".
- ⁷ A.g.e. Vurgu özgün metindedir.
- ⁸ Talbert, "Managing our Differences, Part 3", 18.10.2021 < <https://seminary.bju.edu/theology-in-3d/managing-our-differences-part-3/> > (06.01.2022 tarihinde erişildi). Talbert kaynak göstermeksizin Derek Kidner'in Yereya 35 hakkındaki yorumunu alıntılıyor.
- ⁹ Layton Talbert, "Managing our Differences, Part 4", 25.10.2021, < <https://seminary.bju.edu/theology-in-3d/managing-our-differences-part-4/> > (06.01.2022 tarihinde erişildi).
- ¹⁰ Elisabeth Elliot, *The Liberty of Obedience* (Waco, Teksas: Word Books, 1968), s. 56-57. Vurgu Talbert'e aittir.
- ¹¹ Layton Talbert, "Managing our Differences, Part 5", 01.11.2021, < <https://seminary.bju.edu/theology-in-3d/managing-our-differences-part-5/> > (06.01.2022 tarihinde erişildi).
- ¹² A.g.e.
- ¹³ Layton Talbert, "Managing our Differences, Part 7", 15.11.2021, < <https://seminary.bju.edu/theology-in-3d/managing-our-differences-part-7/> > (06.01.2022 tarihinde erişildi). Vurgu Talbert'e aittir.
- ¹⁴ Layton Talbert, "Managing our Differences, Part 6", 08.11.2021, < <https://seminary.bju.edu/theology-in-3d/managing-our-differences-part-6/> > (06.01.2022 tarihinde erişildi).
- ¹⁵ Talbert, "Managing our Differences, Part 7".